

MUZEUL BRĂILEI

FUNDAȚIA „OBSCINA” A COMUNITĂȚII RUȘILOR LIPOVENI DIN ROMÂNIA BRĂILA

Programul cultural
**„...GRECI, EVREI, RUȘI LIPOVENI, TURCI... BRĂILA.
REACTIVAREA MEMORIEI CULTURALE A ORAȘULUI”**

derulat de Muzeul Brăilei, în parteneriat cu Consiliul Județean Brăila, Comunitatea Elenă Brăila, Federația Comunităților Evreiești din România – Comunitatea Brăila, Fundația „Obscina” a Comunității Rușilor Lipoveni din România Brăila și Uniunea Democrată Turcă din România – filiala Brăila.

**Program cultural
finanțat de Administrația Fondului Cultural Național**

INTERVIU

1. Cât de importantă este pentru dumneavoastră originea și cum considerați că v-a influențat acest fapt viața? Cum a fost să trăiți prins între două culturi diferite și între două limbi diferite?
2. Ați conștientizat în primii ani de viață sau mai târziu că sunteți „diferit” de cei din jur prin origine, că faceți parte dintr-o comunitate aparte?
3. Vă rugăm să ne relațați povestea familiei dumneavoastră...
4. Cum era orașul în perioada când familia dumneavoastră s-a mutat aici și mai târziu, pe vremea când erați copil? Care sunt primele amintiri pe care le aveți despre Brăila? Cât de dezvoltat era orașul? Cum erau: portul, centrul orașului, Regala, piețele? Care erau locurile preferate de promenadă ale brăilenilor? Vă amintiți sau v-a povestit cineva cum arătau trăsurile sau mașinile de epocă cu care se circula pe străzile Brăilei de altă dată? Cum erau prăvăliile, atelierile meșteșugărești, parcurile, teatrele, cofetăriile, restaurantele?

5. Care sunt primele dumneavoastră amintiri despre Comorofca și Pisc, zonele în care locuiau cei mai mulți ruși lipoveni din Brăila? Cum arătau străzile, care erau clădirile cele mai importante din zonă, care era atmosfera?

6. Se spune că nu există rus lipovean care să nu fi pescuit măcar o dată în viață. Pescuitul a fost multă vreme pentru rușii lipoveni (ca și pentru alți brăileni) un mijloc prin care își câștigau existența dar cu siguranță și o pasiune... Cum arătau, pe vremuri, Dunărea și Balta Brăilei? Ați avut barcă? Ce fel de pește se prindea la Brăila? Cam cât pește prindeați pe zi? Cine îl cumpăra? Cum recunoșteați locurile unde pica mai mult pește? Ce foloseați... plasă, setcă, pripon? Iar ca momeală? Când începea ziua de lucru pentru un pescar? Erau și multe vapoare... nu era periculos pe Dunăre? Ați prins și furtuni? Cum era iarna pe baltă? Sigur era frumos pe apă... răsărituri și apusuri dar și multe tăceri... Despre ce vorbesc pescarii atâtea ore?

7. Lotcile erau construite tot de ruși lipoveni... Vă amintiți cine erau cei mai renumiți marangozi din Brăila? Din ce fel de lemn se făcea o lotcă? Cum știați că rezistă pe vreme rea? Ați văzut vreodată cum se confecționau lotcile, ce unelte foloseau meșterii, cum pregăteau lemnul? Cât de scumpă era pe atunci o lotcă? Unde erau adăpostite iarna? Cam cât de lungă e viața unei lotci și cum se întreține? Și când nu mai este bună, ce se întâmplă cu ea? Astăzi mai există meșteri de bărci, la Brăila?

8. Cine realiza plasele și toate celelalte unelte de pescuit? Se mai fac și astăzi?

9. Cu ce se ocupau femeile, pe vremuri, când bărbații lor erau plecați pe Dunăre?

10. Ce meserii mai practicați rușii lipoveni în trecut?

11. Cum arătau și cum arată casele rușilor lipoveni din Brăila? Cum erau orientate, ce materiale de construcție se foloseau în mod uzual, ce culori sau elemente decorative se foloseau pentru fațade, geamuri și acoperișuri, cum erau compartimentate interioarele, curtea? Ce piese de mobilier tradiționale erau specifice? S-au mai păstrat în gospodării: crucea și *lāsina* de lemn în formă de triunghi pe casă pentru protecția casei, *saltânul* – șopronul cu trei pereți în curte, *garnușka* – bucătăria de vară, *bania* – baia neagră lipovenească, *zavalinka* sau *lavicika* – banca de piatră sau lemn din fața casei sau altele? Ce nu lipsește din casa oricărui rus lipovean?

12. Cum funcționează baia de aburi și care sunt beneficiile acestui ritual?
13. În ce zonă ați copilărit? S-au schimbat mult Piscul, Comorofca?
14. Vă amintiți versurile vreunui cântec de leagăn pe care vi-l cântau părinții sau bunicii?
15. Ne puteți spune o poveste sau o legendă pe care o ascultați în copilărie?
16. Vă povesteau părinții sau bunicii, în copilărie, despre Rusia?
17. Care erau relațiile cu celelalte etnii? Vă jucați deopotrivă cu copii de ruși lipoveni și români sau aveți restricție de la părinți să nu vă jucați cu oricine? Ce jocuri lipovenești știți? Mai țineți minte regulile sau versurile acelor jocuri?
18. Familia dumneavoastră primea doar musafiri ruși lipoveni sau erau bineveniți, în casa dumneavoastră și români, greci, turci, armeni, evrei etc.? Cum erau tratați oaspeții?
19. Ați învățat la școala din Pisc sau nu? Vă amintiți vreun dascăl preferat sau vreun dascăl de care vă era teamă? Se învăța în limba rusă? Ce materii se predau? Ce materii preferați și ce materii erau de nesuportat? Aveți manuale în limba rusă?
20. Dacă ați învățat la o școală românească... Vă simțeați privit sau tratat altfel de către ceilalți colegi sau de către profesori, datorită originii pe care o aveți?
21. Dacă ar fi să comparați cele două sisteme de învățământ – din România și Rusia – care considerați că este mai bun și de ce?
22. Rușii lipoveni au reușit să conserve tradiții de demult și să rămână credincioși ritului vechi, un anume tip de slujire religioasă, oficiată în limba slavonă. Care credeți că este explicația acestei continuități în timp? Ați reușit să insuflați și copiilor dumneavoastră același profund sentiment religios și atașament față de valorile comunității din care faceți parte?

23. Orice casă de rus lipovean are un iconostas – *baznicika*. Unde se află acest colț sfânt al casei, cum este împodobit și care este rolul său în viața familiei? Icoanele se moștenesc sau se cumpără?

24. Mai există la Brăila meșteri care pictează icoane? Unde învață acest meșteșug?

25. Ce înseamnă religia și icoana pentru dumneavoastră? Există restricții legate de vizitele într-o biserică de rit vechi (capul acoperit, anumite haine, bijuterii, machiaj, parfum, interzis unei anume religii, restricții în cazul unor sărbători, permisiunea de a filma sau fotografia anumite slujbe)? Cum poate deveni cineva preot? Ce studii trebuie să aibă și ce profil moral? Este hirotonisit la Catedrala de Rit Vechi din Brăila? Un preot de rit vechi se poate căsători? Poate practica, în paralel, și o altă meserie? Poate avea o afacere? Cine oficiază în cazul bisericii fără preot? Și această biserică eliberează certificate de căsătorie? Care sunt diferențele de credință între popoviți și bezpopoviți?

26. Ce însemna și ce înseamnă familia pentru un rus lipovean? Care erau și care sunt raporturile dintre bunici, părinți, copii? Cine ia deciziile cele mai importante într-o familie de ruși lipoveni? Cât de respectată este femeia într-o familie de ruși lipoveni?

27. Acum mai bine de vreo două decenii, pe străduțele din inima orașului de atunci, din preajma Catedralei Ortodoxe de Rit Vechi, de pe strada Zidari, în fiecare duminică asistam la un adevărat spectacol al străzii: treceau către biserică lipovencele, îmbrăcate cu costume din materiale înflorate, pline de culoare, cu fuste crețe, cu părul strâns în basmale, cu un accent specific în vorbire, însoțite de bărbații lor, cu bărbi lungi, încinși la mijloc cu un fel de brâu cu ciucuri... „Spectacolul” încă s-a păstrat în cartierul Pisc al Brăilei de astăzi, duminicile și de sărbători... Vă rugăm să ne descrieți portul de zi cu zi, de vară și de iarnă pentru copil, femeie, bărbat cu precizarea diferențelor între portul tinerilor, maturilor, bătrânilor. De asemenea, vă rugăm să descrieți îmbrăcămintea pentru biserică și pentru sărbători. Costumele sunt moștenite sau se mai confecționează și în zilele noastre? Bărbații au păstrat obiceiul de a purta barbă? Aveți fotografiile cu părinții sau bunicii, îmbrăcați în costum tradițional?

28. În trecut căsătoriile erau aranjate? Erau acceptate căsătoriile mixte? Ce se întâmpla dacă cineva încălca regula? Cum este acum?

29. Cum priveau rușii lipoveni divorțul și cum privesc astăzi divorțul, când probabil că mentalitățile s-au mai schimbat...?
30. S-au conservat obiceiurile de nuntă de altădată? Cum este pețită fata? Ce veșminte se poartă cu această ocazie? Cum arată rochia miresei? Ce bijuterii poartă? Mirii au nași? Care sunt obiceiurile în cazul căsătoriei religioase ? Cum este petrecerea de nuntă? Ce preparate culinare se servesc? Ce fel de muzică se ascultă ? Ce dansuri sunt specifice la nuntă? Ce urări se fac, ce cadouri se oferă ? Băiatul sau fata trebuie să aibă zestre?
31. Ce obiceiuri sunt respectate la nașterea unui copil? Cum se alege numele copilului? Ce tradiții s-au păstrat în cazul botezului ? Ce cadouri se oferă cu acest prilej?
32. Care sunt obiceiurile de înmormântare la rușii lipoveni? Care sunt obiceiurile după înmormântarea unui rus lipovean, în timp?
33. Ce superstiții au rușii lipoveni?
34. Gătiți tradițional? Ce mâncăruri se prepară la dumneavoastră în familie? Ce condimente folosiți? Ce conserve se pregătesc pentru iarnă? Spuneți-ne câteva rețete de bucate pe care merită să le încercăm.
35. Cum se prepară vestita ciorbă de pește lipovenească sau alte preparate din pește?
36. Ce dulciuri se prepară la dumneavoastră în familie? Spuneți-ne câteva rețete.
37. Rușii lipoveni obișnuiesc să bea ceai. Este preparat din anume ierburi, există un ritual de servire?
38. Ce semnificație are *Maslenița* (Săptămâna Brânzei sau Lăsata Secului)? Ce tradiții s-au păstrat și ce preparate culinare sunt specifice pentru această sărbătoare?
39. Cum sărbătoriți Floriile ? Ce tradiții s-au păstrat și ce preparate culinare sunt specifice pentru această sărbătoare?

40. Care sunt tradițiile și obiceiurile de Paște? Ce preparate culinare sunt specifice pentru această sărbătoare?

41. În limba rusă nu există cuvântul Crăciun... *Nașterea Domnului* este la rușii lipoveni o sărbătoare strict religioasă. Toți rușii lipoveni respectă Postul? Ce tradiții s-au păstrat? Cum se pregătește casa, când se merge la biserică, se cântă colinde? Ce bucate tradiționale se pregătesc, cum se aranjează masa? Se împodobesc brad? Ce urări se fac? Se oferă cadouri?

42. Cum petreceți Anul Nou în noaptea de 13/14 ianuarie? Ce tradiții s-au păstrat și ce preparate culinare sunt specifice pentru această ocazie?

43. Vă rugăm să scrieți versurile unor cântece de urare și de binecuvântare interpretate în timpul sărbătorilor de iarnă.

44. În luna decembrie, la rușii lipoveni nu vine Moș Crăciun? În noaptea de 31 decembrie nu ciocniți o cupă de șampanie?

45. Ce alte sărbători sunt importante pentru rușii lipoveni din Brăila?

46. Rușii lipoveni cântă și sunt foarte veseli. Se spune că „dacă se adună doi ruși lipoveni fac un cor pe trei voci”. Ce cântați la supărare, ce cântați la petreceri? Cunoașteți instrumentele tradiționale? Ne puteți scrie versurile unor cântece vechi?

47. Descrieți câteva dansuri tradiționale pe care le cunoașteți și semnificația lor.

48. Erau mai puternice tradițiile înainte de anii '40? Existau asociații ale rușilor lipoveni, pe vremea aceea?

49. Ați auzit de la familia dumneavoastră ce ziare în limba rusă se tipăreau, pe vremuri, la Brăila? Ați avut ocazia să vedeți un astfel de ziar? Cam ce subiecte erau tratate? Știți unde erau sediile tipografiilor?

50. Cum a fost viața dumneavoastră în timpul comunismului? Au fost rușii lipoveni privilegiați datorită faptului că rusa a fost una dintre limbile de predare în perioada comunistă? Cât de dificil a fost să vă conservați credința și tradițiile?

51. V-ați simțit vreodată discriminat, persecutat sau marginalizat datorită originii? Au fost momente în viață când părinții sau bunicii dumneavoastră s-au simțit discriminați în România?

52. Cât de mult v-ați dorit să vedeți Rusia? La ce vârstă ați vizitat-o prima dată? Care au fost primele impresii? Ați găsit-o așa cum v-ați imaginat-o?

53. *Întrebare pentru persoanele care locuiesc în România.* La Brăila urmăriți evoluția fenomenului cultural din Rusia – literatură, teatru, film, sculptură, pictură? Citiți literatură în rusă sau traduceri? Ce scriitori (ruși și români) preferați aveți? Cumpărați cărți, ziare din Rusia? Cunoașteți nume de actori, pictori, sculptori din Rusia? Aveți albume de artă din Rusia? Ce filme rusești preferați?

54. *Întrebare pentru persoanele care nu mai locuiesc în România.* Când erați la Brăila urmăreați evoluția fenomenului cultural din Rusia? După ce ați părăsit România ați continuat să urmăriți evoluția fenomenului cultural din țară? Aveți cântăreți, actori, pictori, sculptori (ruși și români) preferați? Citiți literatură română? Ce scriitori (ruși și români) preferați aveți? Cumpărați cărți din România? Urmăriți mass-media din România? Ce filme românești preferați?

55. Sunteți membru al Comunității Rușilor Lipoveni Brăila? Din ce an? Care sunt cele mai importante realizări ale acestei asociații și care sunt membrii care s-au evidențiat prin activitatea depusă în slujba comunității? De asemenea, vă rugăm să ne spuneți numele unor ruși lipoveni brăileni apreciați în țară pentru activitatea lor profesională (indiferent de domeniu).

56. Nu ne alegem părinții și nu ne alegem originea. A fost vreun moment în viață când ați regretat că sunteți și rus lipovean?

57. Considerați că viața dumneavoastră putea fi mai bună dacă familia nu hotărâra să vină în România?

58. Despre rușii lipoveni se spune că sunt mândri de religia și tradițiile lor, veseli și „dacă le dai un pahar de vin sunt și mai veseli...”. Cum sunt de fapt rușii lipoveni? Numiți câteva calități și câteva defecte ale rușilor lipoveni. Numiți câteva calități și câteva defecte ale românilor.

59. Rușii lipoveni sunt „români cu suflet rus”. V-ați întrebat vreodată în ce proporție sunteți rus și în ce proporție sunteți român? Să ne imaginăm finalul campionatului mondial de fotbal cu România și Rusia în finală... Ce echipă ați dori să fie câștigătoarea cupei?

60. Care dintre cetățenii - română sau rusă - credeți că oferă mai multă credibilitate în fața unui cetățean european sau american și de ce?

FIȘA - date socio-demografice

Nume .....

Prenume .....

Născut în: localitatea .....din țara .....

➤ Părinți:

- tatăl ..... , născut în localitatea ..... din țara ..... , stabilit în România în anul ..... , ocupația ..... A locuit în România, între anii..... , în localitățile ..... iar în Brăila, între anii .....

- mama ..... , născută în localitatea ..... din țara ..... stabilită în România în anul ..... , ocupația .....

A locuit în România, între anii ..... , în localitățile .....iar în Brăila, între anii .....

➤ Bunici:

- din partea tatălui ..... și ..... originari din ..... și din ..... , stabiliți în România în anul ..... și respectiv..... , ocupația .....

Au locuit în România, între anii ..... , în localitățile ..... iar în Brăila, între anii .....

- din partea mamei .....și .....originari din ..... și din ..... , stabiliți în România în anul ..... și respectiv..... , ocupația .....

Au locuit în România, între anii ..... , în localitățile ..... iar în Brăila, între anii .....

Vârsta:.....

Sex: M / F

Studii: ciclu primar / ciclu gimnazial / liceu / studii universitare / studii postuniversitare

.....

Studii efectuate în România sau în altă țară?

.....

Ocupația (înainte de pensionare) .....

Cetățenie .....

Vorbitor de limba rusă Nu / Da

Ați locuit în România, între anii ....., în localitățile

.....

iar în Brăila, între anii .....

Căsătorit cu român sau rus lipovean? .....

.....

Copii

.....

Vorbitori de rusă Nu / Da

Copiii dumneavoastră au studiat în România sau în altă țară? Nu / Da

.....

Aveți rude plecate din România? Credeți că ar avea amabilitatea să ne povestească experiența lor de viață la Brăila?

<p>Sunt de acord ca interviul meu să figureze în baza de date a proiectului „...greci, evrei, ruși lipoveni, turci... Brăila. Reactivarea memoriei culturale a orașului”.</p>	<p>Da / Nu</p> <p>Semnătura</p>
<p>Sunt de acord ca unele fragmente din interviul meu să fie folosite, dacă vor fi considerate inedite, în filmul documentar sau în broșura ce se vor realiza în cadrul proiectului.</p>	<p>Da / Nu</p> <p>Semnătura</p>
<p>În fișa de date socio-demografice, sunt de acord să figureze numele și prenumele meu, în următoarea variantă:</p>	<p>Nume și prenume integral</p> <p>Da / Nu</p> <p>Doar inițialele numelui și prenumelui</p> <p>Da / Nu</p> <p>Semnătura</p>
<p>Aș fi de acord să dau un alt interviu, în fața camerei video, dacă membrii echipei vor considera interesant pentru proiect un astfel de interviu</p>	<p>Da / Nu</p> <p>Semnătura</p>
<p>Sunt de acord ca fotografiile cu obiecte sau documente vechi de familie pe care vi le trimit să fie folosite pentru baza de date a proiectului, eventual pentru filmul documentar</p>	<p>Da / Nu</p> <p>Semnătura</p>

Pot fi contactat la numărul de telefon:

Chestionar - Camelia Hristian (Muzeul Brăilei)